

*Merete
Mazzarella*

*Violetti
hetki*

Tammi

Merete Mazzarella

VIOLETTI
HETKI

SUOMENTANUT RAIJA RINTAMÄKI

TAMMI

HELSINKI

MERETE MAZZARELLA

- Ensin myytiin piano, 1985*
Esitettävänä elämä, 1986
Pääsiäinen, 1988
Keskustelu, 1992
Jublista kotiin, 1993
Täti ja krokotiili, 1995
Uskottomuuden houkutus, 1997
Silloin en koskaan ole yksin: lukemisen taidosta, 1999
Kun kesä kääntyy, 2001
Tähtien väliset viivat, 2003
Marraskuu, 2004
Hyvä kosketus, 2006
Fredrika Charlotta, o.s. Tengström, kansallisorunoilijan vaimo, 2007
Illalla pelataan Afrikan tähteä, 2008
Ei kaipuuta, ei surua: Päivä Zacharias Topeliuksen elämässä, 2009
Matkalla puoleen hintaan, 2010
Ainoat todelliset asiat, 2012
Elämä sanoiksi, 2013
Sielun pimeä puoli: Mary Shelley ja Frankenstein, 2014
Aurinkokissan vuosi, 2015
Elämän tarkoitus, 2017
Alma: Edelläkävijän tarina, 2018
Varovainen matkailija, 2019
Emmekö voisi elää sovussa? Esseitä ajastamme, 2020
Syksystä syksyyn, 2021

Teos on suomennettu ruotsinkielisestä käsikirjoituksesta *Den violetta timmen*
© Merete Mazzarella 2022

SUOMENKIELINEN LAITOS © RAIJA RINTAMÄKI JA TAMMI 2022
TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ

ISBN 978-952-04-3702-2
PAINETTU EU:SSA

Omistettu ”Huoliryhmälle”:
Jørnille, Lenelle, Bittenille, Elinille ja Nielsille

AURINKO OLI noussut 9.28 ja laskenut 15.32.
Oli uudenvuodenpäivä, vuosi 2021, elettiin
koronatalvea.

Päivät olivat lyhyitä häivähdyksiä, kuljettiin pimeästä pimeään.

Vuosi 2020 oli kohdellut kaltoin meitä kaikkia, halusimme hartaasti jättää sen taaksemme, mutta samalla meitä pelotti toivoa liikaa tulevalta vuodelta.

Maaliskuussa pandemian juuri puhjettua koetimme rohkaista itseämme ja toisiamme sanomalla ”Mikä onni, ettei tämä tapahtunut marraskuussa!”, mutta marraskuussa pandemia riehui yhä eikä loppua ollut näkyvissä.

Ei voinut katsoa eteenpäin näkemättä myös mennyttä. Ajattelin niitä harvoja kertoja syksyn mittaan, jolloin olin saanut tavata muitakin kuin aivan lähipiiriäni: Ensin oli pieni kirjoittajaryhmä, jonka kanssa sain viettää viikonlopun Turussa. Aloitimme päivän suojamaskit kasvoilla ja pidimme turvaväliä, mutta tunnin kuluttua maskit oli jo riisuttu, ja lounaalla noutopöydässä unohdimme myös pitää välimatkaa. Tälle voi tietenkin pudistella päätään,

mutta väkisinkin se tuntui – ja tuntuu – myös kauniilta: kyse ei ollut niinkään unohtamisesta tai ajattelemattomuudesta kuin ryhmässä syntyneestä luottamuksesta. Juuri sillä lailla tartunta varmasti leviää, mutta eikö luottamus silti ole hienoa, luonnostaan ihmisyyteen kuuluvaa?

Voisimmeko ajatellakaan, että joutuisimme luopumaan siitä pysyvästi?

Sitten tulivat Helsingin kirjamesut, jotka tosin järjestettiin virtuaalisina, mutta kirjailijoita ja keskustelujen vetäjiä saapui silti messukeskukseen esiintymisten tallentamista varten. Kustantajani odotti minua ystävällisesti ulkona ja talutti minut sisään, tunsin itseni vanhaksi, minähän olin reilusti yli seitsemänkymmenen ja kuulin niihin, joihin oli alettu viitata sanoilla *våra gamla och sköra*.

Våra? Siis kenen *meidän* vanhat ja hauraat, olen välillä miettinyt, vaikka toisaalta olen huomannut, että oikeastaan viihdyn taluteltavana ja hyysättävänä. Viihdyn aina vain paremmin, niin hyvin että ehkä minun pitäisikin olla huolissani *siitä*.

Valtavassa, nyt surrealistisen tyhjänä kaikuvassa messuhallissa meitä kokoontui kourallinen ihmisiä – turvavälein, tällä kertaa hieman vaivautunein sellaisin – surkean pienen pöydän ympärille löysäämään kielenkantoja kupillisella kahvia. Toisaalta minua riemastutti päästä taas ulos ihmisten ilmoille, mutta toisaalta ujosutti, tuskin muistin miten piti käyttäytyä. Kuvittelin, että tässä tilanteessa kuuluu olla tuttavallisempi kuin oikeastaan onkaan, mutta en oikein pystynyt.

Sitten yksi meistä – eräs nainen – sanoi: ”Kun tänään astuin ulos kylpyhuoneesta täysissä pukeissa ja meikatuna, meidän koira alkoi murista.” Helpottuneena tajusin, että taisi tässä muillakin olla hiukan totuttelemista.

Marraskuussa oli vuorossa syksyn jännitysnäytelmä, Yhdysvaltain presidentinvaalit. Asia on koskettanut minua henkilökohtaisesti, sillä jos koko maailmalle merkitseekin paljon se, kuka on Yhdysvaltain presidentti, minulla on Yhdysvalloissa Ville ja lapsenlapset, ja heidän tulevaisuuttaan minä ajattelen eniten.

Vaaliyön jälkeisenä aamuna Joe Bidenin tilanne näytti niin huonolta, ettemme L:n kanssa tienneet miten päin olisimme olleet, mutta aamupäivästä satuin muistamaan, että Tammisaaressa on kuntouttavan työtoiminnan paja Sic Sac, jossa tehdään pieniä korjaustöitä. Ajattelin, että jotain pientä rakentavaa täytyy sentään saada aikaan, joten kaivoin topakasti esiin housut, joita L. ei ollut voinut käyttää taskuun tulleen hankalan reiän takia, ja niin meillä oli tavoite, ainakin vähäksi aikaa. Sic Sacin tilat osoittautuivat valoisiksi ja mukavan lämpimiksi, meidät otti vastaan ystävällinen ja toimelias nainen, joka tutki taskun saman tien ja lupasi, että se voitaisiin korjata odottaessamme. Työn otti tehdäkseen toinen nainen, joka istui ompelukoneen ääressä. Vielä kaksi naista, toinen hijabissa, istui erikseen tekemässä käsistöitä. Huoneen tunnelma oli turvallinen ja rauhallinen, lähes meditatiivinen, hiljaisuuden rikkoi vain ompelukoneen hurina ja hiljainen radioääni, joka kertoi meille, että ultraviolettisäteily vahingoittaa kastematoja. Siinä

rauhallisuudessa oli jotain aivan erityistä, vakavassa ja samalla miltei hellässä huolenpidossa vanhasta ja kuuluneesta, aivan kuin olisi siirrytty toiseen maailmaan, toiseen aikaan, lapsuutemme aikaan.

Tuli lohdullinen olo, olisi tehnyt mieli viipyä kaueminkin, työ tuntui sujuvan ompelukoneella aivan liian nopeasti. Se maksoi euron, ja vain puoliväkisin saimme jättää muutaman lantin ylimääräistä.

Biden voitti vaalit, lopulta hän voitti, ja helpotuksemme oli suunnaton. Koskaan ennen ei presidentinvaalin tulos ollut antanut minulle parempia yöunia.

Ruotsin yleisradion ykköskanava lähetti ohjelman koronatiedotuksesta eri puolilla Eurooppaa. Ongelma oli kaikkialla sama: koronaa oli nyt ollut liikkeellä niin kauan, että monet – varsinkaan nuoremmat – eivät enää ottaneet varoituksia todesta. Ranskassa oli tehty filmi isoäidistä, joka saa tartunnan perhejuhlissa ja joutuu hengityskoneeseen, mutta yleinen mielipide oli kääntynyt sitä vastaan, koska nuoria ei olisi saanut syyllistää. Tuo elokuva oli kuitenkin vielä pientä verrattuna espanjalaisten viestiin: ”Jos kasvomaski tuntuu sinusta kuumalta, ajattele krematorion 950:tä astetta.”

L. ja minä kuuntelimme paljon radiota. Joulukuun 6. päivänä suomenruotsalaiset aamu-uutiset kertoivat: ”Tämän vuoden itsenäisyyspäivää juhlietaan linnassa ilman vieraita, joten ei tule myöskään kättelyitä.” Katsoimme toisiimme ja hymyilimme.

Oli pimeää, kuten sanottu, ja pimeydestä tuli Tammissaarella tuntuvampaa kuin Helsingissä. Vaihdoimme naapureiden kanssa vain pari sanaa, kun ohitimme toisemme purevassa viimassa paksusti pynttäytyneinä, päähartioiden välissä. Pimeys vaivasi minua enemmän kuin aiempina vuosina, joinakin aamuina minun oli vaikea löytää itseäni sängystä, joinakin aamuina tuntui lähes ylivoimaiselta nousta ylös.

Ensimmäistä kertaa pandemian aikana tunsin olevani alamaissa. Minua lohdutti, että muista tuntui samalta. Australialainen ystäväni Laurie kirjoitti: ”Kaikki tuntuu kutistuvan, käyvän ahtaammaksi. Sitä kääntyy sisäänpäin ja kokemukset kapeutuvat tavalla, joka kuuluu vanhuuteen mutta onkin nyt yllättänyt ennen aikojaan. Emmekä ehkä saa elämästä irti tämän enempää, koska se minkä takia laitoimme elämämme tauolle ei näytäkään menevän ohi.”

Laurie on minun ikäiseni, mutta myös neljännesvuosisadan nuorempaa brittiläistä Sarahia kalvoi levottomuus. Hän kirjoitti: ”Jotain pitäisi tehdä sille, että sulkutoimet ovat tukahduttaneet kaiken innostuksen, motivaation, tapahtumisen tunteen. On kuin meidät olisi siirretty hylättyyn maalaiskylään vuorille.”

Pojanpoikani Jacob oli kuukausia aikaisemmin ker-tonut olevansa masentunut kuten useimmat hänen samanikäisistä ystävistään, mutta nyt hän sanoi tiukasti: ”Famu, elämänsä pitää rakastaa.” Hän oli oikeassa ja minä tajusin, että kyllähän minä elämäni rakastan, olin vain kyllästynyt itseeni.

En vähiten siksi, että minusta oli tullut kärtyysä.

Talvipäivänseisauksen aikoihin intouduin seuraamaan auringon nousua ja laskua.

Netistä löytämäni auringonnousun määritelmä kuuluu seuraavasti: ”Auringonnousu on hetki, jolloin joltakin Aurinkoa kiertävältä planeetalta tai muulta taivaan-kappaleelta nähdään Auringon kohoavan hitaasti horisontin yläpuolelle.” Tarkemman määritelmän mukaan auringon reunan tulee näkyä horisontin yli. Joulukuun 22. päivänä merkitsin muistiin, että aurinko nousi 9.29 ja laski 15.21.

Milloin päivä alkaa ja päättyy on kuitenkin visainen kysymys, koska auringonnousun ja auringonlaskun lisäksi on olemassa myös aamuhämärä ja iltahämärä. Eikä siinä vielä kaikki, sillä Googlen ansiosta opin, että hämärää on kolmenasteista: astronomista, nauttista ja porvarillista. Koska en tiheiden koulunvaihdosten takia ikinä lukenut luonnontieteellisiä aineita, minun oli vaikea ymmärtää, miten näiden kolmen vaiheen väliset erot liittyvät Auringon korkeuteen eli siihen, kuinka monta astetta Auringon kiekon keskipiste on horisontin alapuolella. Parhaiten ymmärrän sen, että porvarillinen aamuhämärä tarkoittaa ajankohtaa, jolloin pystyy lukemaan lehteä päivänvalossa, ja porvarillinen iltahämärä ajankohtaa, jonka jälkeen lehdenluku vaikeutuu.

Ensimmäistä kertaa elämässäni tajusin myös, että päivä pitenee nopeammin iltapäivästä kuin aamusta. Halusin tietää syyn siihen ja käännyin jälleen Googlen puoleen, mutta tällä kertaa hakukone ei totellut vaan antoi vain uusia kysymyksiä:

miksi vesi ei pala
miksi maissihiutaleet keksittiin
miksi masennun
miksi ihmisestä tulee narsisti
miksi Suomeen tuli nälänhätä vuonna 1917
miksi en tule raskaaksi
miksi etikan ja ruokasoodan seos kuplii
miksi tarvitsemme proteiinia
miksi tarvitsemme vitamiineja
miksi maksamme veroja

Kopioin kysymykset, minusta niissä oli jotain eksistentiaalista, tai pikemminkin niiden yhdistelmässä, ne tuntuivat runolta ihmisen osasta, elämän tarkoituksesta ja tarkoituksettomuudesta. Kun tutkin, miksi maissihiutaleet keksittiin, kävi ilmi, että tosiaan aivan sattumalta.

Joulua vietimme kahdestaan. Kuten luullakseni useimmissa perheissä, meilläkin käytiin hienovaraisia neuvotteluja: sekä me että nuoremmat sukupolvet – L:n poika Fredrik, hänen vaimonsa Tove sekä tyttäret – vakuutimme, että olisimme mielellämme viettäneet joulua yhdessä, mutta meille oli yhtä tärkeää vakuuttaa, että viihtyisimme mainiosti myös kahden kesken. Se oli aivan totta. Oli tuntunut tyhjältä viettää pääsiäistä kahdestaan, ja jos olisin tuolloin saanut tietää, että viettäisimme jouluakin kaksin, olisin kauhistunut, mutta nyt oli toisin, olimme jo tottuneet.

Kaikki eivät ajatelleet meidän tavallamme, sillä jotkut isovanhemmat vaativat, että kaiken tulisi olla kuten en-

nenkin. Useimmissa kriisitilanteissa tämä onkin oivallinen reaktio: *Keep calm and carry on*.

Mutta pandemian keskellä on toisin – tässä asiassa kuten myös luottamuksen osalta.

Skypetimme lasten ja lastenlasten kanssa ja toivotimme – ehkä hieman hektiseen sävyyn – toisillemme hyvää joulua. Mietin, että tuskin enää muistinkaan, miltä läheiseni näyttävät olkapäistä alaspäin. Mietin, miltä pimeys on mahtanut tuntua ennen sähkön tuloa. Savupirteissä ja tölleissä mutta myös vaurailta tiloilla ja kaupunkien kivitaloissa talvi on varmasti näyttänyt hyvin toisenlaiselta kuin nykyään. Tapaninpäivän aamuna Ruotsin yleisradion ykköskanava soitti Topeliuksen laulun ”Ei valtaa, kultaa, loistoa”, joka on aina ollut suosikkini jouluvirsistä. Joka kerta sen kuullessani mietin, miten vahvasti ensimmäiset säkeet loihdivat eloon juuri sen minkä ne torjuvat: vallan, kullan ja loiston. Sitten virsi jatkuu:

*Tuo kotiin lasten riemua,
kun loistaa joulupuu.
Tuo joulun kirkas sanoma,
kun ilta tummentuu.*
(suom. Niilo Rauhala)

Olimme kaksin kuusinemme, mutta joulu toi kyllä kirkkautta tummentuvaan iltaan. Myös naapureiden ikkunoista loisti valoa, ja pihan pikkuruinen kuusi loisti uhmakkaasti.

Välipäivinä sain uuden almanakan, mutta minulla ei ollut siihen mitään kirjoitettavaa. Olen tottunut siihen,

että täysi kalenteri luo turvallista ennustettavuutta, antaa elämälle suunnan ja saa suorastaan tuntemaan, etten voi kuolla niin kauan kuin minulla on tehtäviä. Vuonna 2020 opin, että ennustettavuus on harhaa, sillä 12. maaliskuuta kalenterini oli täynnä, mutta 13. päivänä se tyhjjeni vain muutamaa tuntia lukuun ottamatta. Uusi, tyhjä almanakka vain vahvisti, että ennakoimattomuus jatkuu.

Selailin sitä, joka viikolla on motto, ensimmäisellä viikolla pari sanaa Antoine de Saint-Exupéryltä: ”Todellinen rakkaus alkaa, kun mitään ei odoteta vastineeksi.”

Ei, ajattelin.

Tai no.

Se vähän riippuu. Minähän sentään kuulun sukupolveen, joka muistaa elämäntaitokirjan *Voiko nainen rakastaa liikaa*.

Seuraavan viikon motosta pidin enemmän, se oli Jonathan Swiftiä: ”Hyvin harva elää tänään – useimmat valmistautuvat elämään huomenna.” Tämä motto tuntui viestiltä. Vuonna 2021 saan tietoisesti elää ennakoimattomuuden kanssa, saan elää tätä päivää.

Ensimmäisenä arkipäivänä pyhien jälkeen, 4. tammi-kuuta, aurinko nousee jo 9.26 ja laskee 15.37. Katson kellonaikoja ja katson jälleen kerran auringonnousun määritelmää. Muistiin merkitsen tietenkin vain Tammi-saaren ajat. Olen ehkä joskus ohimennen ajatellut, että auringonnousua ja auringonlaskua voi seurata mistä tahansa muusta paikasta maapallolla, mutta nyt tajuan

äkisti, että niitähän voi seurata miltä hyvänsä ”Aurinkoa kiertävältä planeetalta tai muulta taivaankappaleelta”.

Hetkeksi maailmani avartuu huimaavasti.

Lounaalla minulta murtuu hampaasta palanen, ja tilaan ajan hammaslääkärille. Siitä sain viimein jotain merkittäväksi kalenteriin.

Sataa lunta, sitä tulee paljon, se tuntuu vapauttavalta. Edellistalvena saimme kevyen lumipeitteen vasta huhtikuussa. Juuri tänä päivänä kaupunki on kuin Brueghelin maalaus, on sunnuntai-iltapäivä, ulkona vilisee väkeä hiihtämässä, luistelemassa ja kelkkailemassa. Lumi peittää pumpulina jasmikepensasta porraspäässä, pieni joulukuusi loistaa pihalla. Kun kävelee uudella lumella, se kuulostaa erilaiselta kuin jo kauemmin tallautunut lumi, vaimeammalta. Muistan, että Bo Carpelanilla on proosaruno lumen tuoksusta, ja etsin sen: ”Lumen tuoksu, kuin puhtaan lasin, on niin huomaamaton, että vain siitä kirjoitettu miete voi antaa aavistuksen sen lähes olemattomasta luonteesta.” (suom. Tuomas Anhava)

Seuraavana aamuna herään vähän ennen viittä, kun lumiaura jyristää ikkunani ohi. Ensin vähän ärsyyntyn herätyksestä, sitten olen syvästi kiitollinen yhteiskunnalle, joka tarjoaa lumenaurausta ennen viittä.

Se ei kuitenkaan ole yhteiskunta abstraktissa mielessä. Se on joku ihminen – luultavasti mies – joka on kömpinyt ylös sängystä paljon aikaisemmin, ehkä puoli neljältä.

Ja aina vain tulee lunta.

Iltaisin sängyssä L. tapaa lukea minulle ääneen. Hänen tällä haavaa lukemansa kirja koskettaa minua suuremmin

kuin mikään muu ääneen lukemamme, ja tulen aina yhdistämään sen lumeen, jota sataa satamistaan.

”Äitikirjoja” – muotokuvia äidistä ja äitisuhteesta – on kosolti, olen itsekin kirjoittanut yhden, *Juhlista kotiin*, mutta ne ovat lähes poikkeuksetta naisten kirjoittamia. Arvid Järnefeltin *Vanhempieni romaani* kuuluu poikkeuksiin. Se ilmestyi suomeksi vuosien 1928 ja 1930 välillä. Kuten nimi antaa ymmärtää, se käsittelee kirjailijan perhetaustaa ja on ensisijaisesti ylistys hänen äidilleen, Elisabet Järnefeltille, omaa sukua Clodt von Jürgensburg, joka syntyi Pietarissa 1839 ja kuoli Helsingissä 1929. Teos pohjautuu osittain Elisabetin pojalleen kertomiin ja osittain pojan omiin muistelmiin. Siinä kuvataan kappale suomalaista kulttuurihistoriaa, varhaista fennomaniaa, toisin sanoen taistelua enemmistökieli suomen nostamiseksi oikealle paikalleen politiikassa, yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Minulle, joka olen tottunut siihen, että suomenruotsalaisten etuja täytyy aina puolustaa, se tarjoaa ajatuksia herättävän ja paikoin haastavankin näkökulmanvaihdoksen. Eniten kirja kuitenkin kiehtoo minua ajalleen harvinaisen avoimena kuvauksena eräästä avioliitosta ja perheestä. Siitä, miten lapset kokevat vanhempansa ja sisarukset kokevat toisensa.

Keisarin kaupungissa Elisabet elää turvallisen ja onnellisen lapsuuden taiteellisessa, leikkisässä ja rakastavassa suurperheessä. Tulevan miehensä hän tapaa viisitoistavuotispäivänään, kun hänen veljensä esittelee hänet syntymäpäiväjuhliissa upseeritoverilleen, suomalaiselle Aleksander Järnefeltille (1833–1896). Tyttölapsi kiinnostuu uteliaana eksoottisesta muukalaisesta,

Aleksander enemmän kuin kiinnostuu. Hänen äitinsä on tosin varoittanut häntä venäläisnaisista, ja hän koettaa vastustaa houkutusta voimistelemalla ja lukemalla ahkerasti Runebergiä. Mutta ei aikaakaan, kun hän jo ilmoitautuu tytön kosijaksi Elisabetin äidille, joka ei suinkaan suhtaudu torjuvasti mutta pitää tyttöä niin nuorena, että pyytää miestä palaamaan asiaan vuoden kuluttua. Silloin tämä uusii kosintansa ja äiti ottaa asian puheeksi Elisabetin kanssa. Tytöllä on jo miesystävä, Litvinov, niin ikään upseeri, johon hän on kovin kiintynyt, ja Elisabet miettii häkeltyneenä, mitä suomalainen tahtoo hänestä, tytönheitukasta, joka ei osaa mitään ”muuta kuin korkeintaan olla aina iloinen”. Mutta poika, jonka kanssa hän itse on kaavaillut turvattua tulevaisuutta, lähetetään kaukaiseen varuskuntaan, ja koska Elisabet haluaa ennen muuta olla mieliksi äidilleen, hänet naitetaan Aleksanderille, ja vajaan vuoden kuluttua hän lähtee ensimmäiselle matkalleen Suomeen.

Se että yhdistän tämän romaanin lumeen, johtuu sen kahdesta keskeisestä tilanteesta: Toinen on juuri tuo ensimmäinen matka, joka suuntautuu Kuopioon, jonne nuoripari lähtee tapaamaan Aleksanderin äitiä. On paukkuva talvipakkanen, he matkustavat reellä kummitusmaisten harvaoksaisten kuusien lomitse, kuu ja tähdet loistavat heidän yllään. Elisabet odottaa esikoistaan, hän on yhtä aikaa toiveikas ja pelokas, Aleksander istuu vaiti. He ovat pukeutuneet niin kankeisiin turkkeihin, että heidän on vaikea liikkua, mutta äkkiä Elisabet tuntee miehen iloisesti tönäisevän kyynärpäällään häntä kylkeen, ja hän

vastaa yhtä iloisella tönäisyllä. Hän ilahtuu tajutessaan, että tämä on miehen tapa keskustella, sanoa että kaikki järjestyy. Silti hän tahtoi enemmän kontaktia, ja hetken kuluttua hän alkaa miettiä, tohtisiko pukata miestä uudesta, mutta arkailee, koska ei ole vielä kertaakaan omasta aloitteestaan koskettanut tätä. Kun hän viimein rohkaisu tönäisemään, Aleksander ei reagoi mitenkään, ja katsoessaan tarkemmin hän näkee miehen nukahtaneen.

”Minua peloitti olla yksin oudossa, kuutamoisessa talvimaisemassa, jommoista en ollut ennen voinut kuvitellakaan”, hän kertoo. ”Äskeinen riemukas turvallisuus muuttui säikkyväksi turvattomuudentunteeksi, ja jo aloin kuvitella susia.”

Toinen avainkohtausta tapahtuu Arvid-pojan omassa lapsuudessa. Perhe on ulkona hiihtomäessä, kun isä saa yllättäen päähänsä, että äidin täytyy asettua seisomaan suksille hänen taakseen ja pidellä hänen vyöstään kiinni, kun he laskevat yhdessä alas. Tästä seuraa kieriskelyä lumessa ja makeat naurut.

”Miksi joku erikoinen muisto näin saattaa loistaa kaikkien muiden ylitse ja tekeytyä koko lapsuusajan tärkeimmäksi elämykseksi?” poika kysyy itseltään, ja vastaus kuuluu:

”Ei voi ajatella muuta kuin että muisto on säilynyt sen unohtumattoman riemuntunteen vaikutuksesta, jonka meissä oli herättänyt heidän vallattoman leikkinsä ja toverillisen lähentymisensä näkeminen.

Varmaan toisetkin vanhemmat, jos tietäisivät kuinka semmoisen näkeminen riemastuttaa heidän lapsiansa, useammin leikkisivät keskenään.”

Mutta kuten rekimatka Kuopioon, tämäkin hetki on kaikkea muuta kuin yksiselitteisen idyllinen, sillä aivan selvästi käy ilmi, ettei äiti ole mukana juonessa.

”Mamma nauroi ja kauhistui yht’aikaa. Peittäen silmänsä käsin, niinkuin olisi pelännyt ajatellakin sellaista vaaraa, hän oikein kiljahteli kauhistuksesta.

Pappa oli jo asettunut suksille ja käski mamman vain pian joutua mukaan.

– Ni za shto, ni za shto! – huusi mamma huitoen torjuvasti käsillään. Se merkitsi, ettei hän mistään hinnasta suostunut ryhtymään niin uhkarohkeaan yritykseen. – ’Ei, ei, ei, ei!’”

Voisi tietysti ajatella, että Elisabet vain esittää hauskutukseen lapsia, mutta jatko kertoo toista:

”Pappa pudisteli päätään saadakseen mamman häpeämään pelkuruuttaan ja sanoi, että mitä pojatkin ajattelevat, kun heillä on niin pelkurimainen äiti!

Mutta tämä ei vaikuttanut mammaan. Hän pysyi vain poispäin kääntyneenä, ja papan otsanahka silmien välissä alkoi jo rypistyä, seikka, jonka me pojat aina huomasimme vaikka kuinka pitkän välimatkan päähän. Ja luullakseni sen olisi huomannut samoin mammakin, jos hän vain ei olisi sattunut olemaan poispäin kääntyneenä.

– Tulehan jo! – sanoi pappa äänellä, joka saattoi mamman heti katsahtamaan sinnepäin. Ja nyt mamma tietysti jätti kaikki vastustelemiset. Hän teki niinkuin mekin olimme tehneet.”

Lisäksi hän tekee sen – pojan mukaan – ”mitään nurjamielisyyttä osoittamatta”. Olikohan se suorastaan hänen elämänsymbolinsa, tämä ”olla aina iloinen”?

Maaliskuussa 2021 Merete Mazzarellan Tanskassa asuva pikkuveli Martin joutuu yllättäen sairaalaan. Pian sen jälkeen hän menehtyy. Kuvatessaan suruaan veljensä kuolemasta Merete kirjoittaa rehellisesti ja kaunistelematta vaikeistakin tunteista.

”Talvipäivänseisauksen aikoihin intouduin seuraamaan auringonnousua ja auringonlaskua”, kirjoittaa Merete Mazzarella uudessa kirjassaan, joka on jatkoa päiväkirjalle *Syksystä syksyyn*. Siinä arki muuttui melkein yhdessä yössä, kun koronapandemia iski. Seuraavastakaan vuodesta ei tullut sellainen kuin oli ajateltu, mutta tällä kertaa kohtalo iskee perhepiirissä.

Violetti hetki on kirja surusta, sisarussuhteista ja perhekuvioista. Mereten veli Martin Schreck oli ensimmäisiä avoimesti homoseksuaaleja Suomessa ja kuului seksuaalista tasavertaisuutta ajavan Setan perustajiin. Kun hän on poissa, Meretelle selviää, että on paljon sellaista, mitä hän ei tiennyt pikkuveljestään, ja nyt on liian myöhäistä kysyä. Martinin lähimpien ystävien avulla hän alkaa perehtyä veljen elämään.

www.tammi.fi

99.1

ISBN 978-952-04-3702-2